

kupce z žganjem napojijo, de se prav poganjajo, ter sami ne vedó, koliko obljubijo, in pa za kaj. Žganopivci včinijo v svoji pijanosti toliko bedarij in hudobij, de je groza. Kakor se dim iz kamena alj kurišča vzdiguje, in oči nakadí, tako vstaja iz želodca žganja čad (sopuh) človeku v glavo, možgane vname (vžgè), ter gotovo, čeravno po malem, človeka ob pamet spravi. Naj tenši živice, koje duša za misliti in soditi trebuje kakor oči za gledati, nesrečno žganje oslabí in strati. Žganopivci prej alj slej, pa večí del ob pamet pridejo; kar jim danes pověš, jutri ne pomnijo; veliko jih clo grozovitno izdivjá. Zrajtano in dokazano je, de v zanemžnicah (v hišah za nôre) se nad pol takih znajde, ki so od žganja obnoreli. Žganopivcu vgasne vsako pošteno veselje; nekaka znotrajna žalost ga začne klati, kojoj si jiše z žganjem vdušiti. Neka neznana groza ga obhaja in mu pamet meša, dokler gostokrat sam sebi življenje grozovitno konča. Bolezin pijance naj rajši pojišče, in smert žganopivcov naj več pobere. Huda kolera je žganju dober kup naredila; zakaj med sto merličev je sedemdeset žganopivcov pokosila.

4. *Žganje ljudi, ki gu navadno pijejo, hitro postara in jih pomori.* Ali poznaš pijanca žganopivca prav zdravega? Dokler je trezen, je bolen; se napije, tako je pijanost njega bolest. De žganje človeka krepkiga stori, kakor pijanci in kerčmarji pravijo, ravno tako lažejo, kakor je kača v raju Evi lagala, ki je djala, de jima prepovedan sad škodval ne bo, marveč bota od njega kakor Bog. Žgano vino je „ognjena voda“, kakor ga Indianci zovejo. Žganje po vsih žilah šviga ko ogenj, in življenja moč požgè, vsuši in skerči človeku želodec, de ne more vživati, kar mu je potreba; kerv žganopivca je vžgana, oserčeje in drob sta prisadna. Trese se kakor šiba na vodi, in kedar zbolí, se ga nobeno zdravilo ne prime, in po njem je. Godí se žganopivcu kakor mlinu, katerimu mlinar preveč vode napustí. Naglo se obrača in ropota, kakor goreč kolovrat grè, alj ne bo dolgo ropotal. Hitro se tak mlin potere, in težko popravi. Močnejši vino ko piješ, in več ko se ga naliješ, huje svojo kerv razgreješ, de ti po žilah vreje kakor v loncu krop. Pošlataj žganopivca žilo, boš čutil, kako mu serce močno kluje, kakor bi hotlo persi raznesti. Tako se pijanc kakor po železnici smerti bliža. — Koliko jezerov ljudi bi še po svetu lahko živelo zdravih in veselih, naj bi nesrečniga žganja pili ne bili! Gotova resnica je, de kdor žganje pije, poprej vmerje, kakor mu je odločeno, sam sebi življenje krajša in zoper peto zapoved božjo greši, ki pravi: Ne vbijaj! — Lepo sv. Duh opomina: „Ne dražite smerti po grešnim življenju, in po svojih délih (pijanosti) ne skakajte v pogubljenje.“

(Dalje sledí.)

Pravoznanske pisma.

6. pismo.

Dalji nasledek zatožbine ravnave je ustmenost nasproti poprejšnjemu pismenemu ravnanju. Ustno ravnanje pa v tem obstojí, da sodniki, ki sodijo zatoženega, vse dogodbe in pričala, na ktere se sodba opira, naravnost zaslišijo iz ust deržavnega tožnika, zagovornika zatoženca, vsih prič, in če je včasih treba tudi umetnih mož. — Vse se tedaj, kar je sodbi v podlago, ravná v pričó sodnikov.

Ker se pa zatoženc sodi v poglavitni obravnavi, vsak lahko zapopade, da je ustno ravnanje le

pri ti na pravim mestu in potrebno, ne pa pri vvodni preiskavi.

Pri prejšnjim ravnanju pa, pri katerem se je vse po aktih ali spisih godilo, so sodniki dogodbe in pričala le iz aktih izpisov zvedili, ki jih je preiskavni sodnik ob kratkem napravil iz zapisnikov, v ktere je njegov aktuar zapisal, kar so priče in zatoženc govorili.

Koliko več pa je ustna ravnava memo pismene vredna, se nar očitniši iz tega razvidi, ako se pomisli, kako težavno je vselej vse ravno tako v zapisnik zapisati, kakor je v kakem drugem jeziku govorjeno bilo, zlasti če preiskavni sodnik jezika zatoženca ali prič celo ne razume ali morebiti le slabo, in se tedaj na besede svojega pisavca zanašati mora. Znano je dalje tudi, da se marsikak govor na več strani razložiti da.

Vsa druga je pa pri ustni obravnavi, kjer sodniki zatoženca, vse priče in druge zvedene može sami slišijo in vidijo, kjer imajo vse osebe pred sabo in jim je cela dogodba do zadnje pičice odkrita, da spoznajo, kako se ena reč z drugo, druga s tretjo itd. veže, kar je sila važno za rzsodek cele pravde in za odmero kazni. V ustni ravnavi so sodniki v stanu, če se jim kakošna reč dvomljiva zdí, zatoženca in priče natanjko izprašati, in ker se vse živo pred njenimi očmi godí, so vse bolj pazljivi na vse in bolj navdani od cele žive pravde, kakor, če jo scer izvestnik (referent) še tako dobro popiše. Tu si pred očmi sodnikov stojé zatoženc in priče nasprot, — moč žive besede, s ktero priča zatožencu v obraz reče, kar zoper njega vé, — neprenehane vprašanja, ktere zdaj predsednik, zdaj deržavni pravdnik, zdaj kak sodnik do zatoženca postavljajo, — vse to ga tako naredí, da sodniki lahko spoznajo krivdo ali nedolžnost njegovo. Tudi ima besedno zagovarjanje veliko večí moč, ko nar boljši spisan zagovor.

Še en dobiček ustnega ravnanja je tudi, da pravda hitro steče, in se tako mnogo stroškov ohrani.

Pri nas na Austrianskem veljá sedaj po postavi kazenske pravde ustna ravnava v vsih kazenskih zadevah; vposled omenjenega cesarskega patenta bo pa obveljala po prihodnjim redu kazenske pravde nek le pri poslednji obravnavi teških hudodelstev in pregreškov, ki spadajo v rzsodbo kolegialnih sodnij; žal bi nam bilo, ako bi se zgodilo, da bi se ustmenost tukaj le na neposrednje zaslišanje zatoženca omejila in bi se le zapisniki zaslišanih prič predbrali, in ako bi le zavolj odvernjenja nekterih stroškov popisani veliki dobički ustne obravnave v zgubo šli.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* V Beligradu na liceumu ste dve novi stolici postavljene, namreč stolica serbske zgodovine in književnosti, in stolica francoske književnosti. Pervo učí gospod Vukomanović, drugo pa gospod M. Ban. Pri poslednjem uku se bo pa vedno tudi serbska književnost v ozirjemala.

* V Beligradu je serbsko svetovavstvo odstopilo prostrani terg, da se ondi zida narodsko gledišče; zraven tega je pa tudi 2000 cekinov za to naravno podelilo. Knez je podaril 100 seznjev kamnja, ki se bo na njegove stroške na mesto pripeljalo; razun tega se tudi govori, da on hoče vse stroške na se vzeti, kolikor bi še manjkalo po dospelih drugih darovih.

* Te dni je prišla v Beligradu na svitlo knjiga pod naslovom: „Književne zabave za odrasle obojega spola“. Potem: „Razgovori serbsko-francoski; oboje od g. Simića. Nato „Belisaire“, od Marmontela, z opazkami za mladost in „Voj-